

Angleške čete reokupirale glavno mesto Somalije

Nadaljnja vojaška divi-
zija dospela v Grčijo

ITALIJANSKA OFEN- ZIVA ZLOMLJENA

Kairo, Egipt. 18. marca.—Vr-
no poveljstvo je naznanilo
okupacijo Berbere glavnega
mesta Somalije, ki je bi-
val italijanskih rokah od zad-
njega poletja, ko se je mala an-
gelska posadka umaknila pred
italijsko armado. Angleške čete
so se izkrcale v Berberi pod
ščit bojnih ladij in letal, ki
su padli v mesto. V mesto so pri-
šle skozi vrata, skateri so se
uknile pred Italijani.

Okupacija je sledila silovite-
mu bombardiranju iz zraka. Ita-
liji so morali pod točo bomb
krogi zapustiti utrjene po-
stoje. Okrog sto italijanskih vo-
jakov so Angleži ujeli. Poročilo
o vojnem poveljstvu dostavlja,
da so angleške izgube malene-
ne.

Do so Italijani okupirali Ber-
ber pred sedmimi meseci, je
stični tisk povečeval to dej-
stvo kot znamenje razsula an-
gelskega imperija v Afriki. Zdaj
je situacija izpremenila in
glede na napovedujoče, da bodo
naslednje čete kmalu po-
ne iz afriških kolonij. Z za-
bo Berbere je angleška mili-
tarna kampanja, katere cilj
je izgon Italijanov iz Abesinije
Eritreje, prišla v novo fazo.

Belgrad, 17. marca.—Velika
tanjanska je vrgla nadaljnje
moč ene in vojaške čete v
prijem, dočim poročila iz diplo-
matičnih krogov naglašajo, da
je napadla Grčijo, se-
baže-boji sovsjetske Ru-
sijske. Nacisti krogi se očividno
nevarnosti, ki bi prišla
iz nezgoditvijo vojnih operacij
Grčijo.

Vest iz zanesljivih virov se
da, da se je nadaljnja angle-
vska divizija včeraj iz-
šla v Pireju, in Volosu, gr-
luhah. Anglija ima že ar-
do 100.000 mož v Grčiji in ta
bo kmalu povečala na 300.000
Armada je oborožena s tan-
nim drugim mehanizmičnim oro-
žjem.

Veže avstralske in novoze-
lske čete prihajajo v Kairo,
pt. Te imajo ojačiti armado
Afriki, ki bo morda pozneje
ena na balkanske fronte.

Kairo, Egipt. 17. marca.—Za-
bni in bojni letali, ki
bombardirajo italijanske pozici-
je v Abesiniji, prodirajo angle-
čete v notranost te dežele.
V vojaški oddelki so se pribli-
žili, strategičnemu mestu,
se odpira pot proti Harra-
in Diredawo, važnemu križi-
šču, ki spaja Džibuti,
staniščno mesto ob Aden-
in z Addis Ababo,
nim mestom Abesinije.

Druge angleške kolone prodi-
jo proti Addis Ababi z južne
oni. Izgleda, da bo to mesto,
ki ga fašisti okupirali l. 1936,
alu izolirano. V spopadu v
ku nad Diredawo so Angle-
nikili osem italijanskih letal.

Atene, Grčija. 17. marca.—
manj 50.000 italijanskih vo-
jakov je bilo vrženih iz akcije v
na sedemdeset dni fašistične
miziv, katero je osebno vodil
dator Mussolini, se glasi tu
poveljstva uradno poročilo.
enziva se je izjalovila na vsej
in Italijani so utrpeli ogrom-
izgube.

Grki in angleški letalci so
raj bombardirali Valono, fa-
šistično pomorsko bazo v Alba-
ni. Bombe so porušile skladi-
šča in poškodovale vo-
jske letalnice. Štiri bojna leta-
la bila uničena na tleh.

17. marca.—Grafica Ed-
Ciano je zunanjevega mini-
in Mussolinijeva hči, se je
hajala na bolniški ladij, ka-

Domače vesti

Nov grob v Sheboyganu

Sheboygan, Wis.—Dne 6. mar-
ca je v bolnišnici umrl rojak
Valentin Kaker, star 58 let in
doma menda iz Stajerske. Dru-
ge podrobnosti o njem niso zna-
ne.

Novi državljani v Wyomingu

Kemmerer, Wyo.—Dne 13. t.
m. je tukajšnja oblast podelila
državljanstvo šestnajst-
stim tujerodcem izmed 24 pro-
silcev. Med novimi državljani
sta tudi naša rojaka Anton Sav-
šek in Štefanija Podlesnik. Če-
stitke!

Clevelandске vesti

Cleveland.—Dne 14. marca je
podlegel poškodbam pri avto-
mobilski nezgodi Frank Francis,
star 27 let in rojen v St. Marys,
Pa., kjer zapuša starega očeta.
Tu zapuša očeta, mačeho, bra-
ta, sestro Magdaleno Zgonc in
strica Pavla Beličiča.

Ameriške ladje obiskale Auckland

Gibanje mornarice
v južnem Pacifiku

Washington, D. C., 17. marca.

Mornarični departement je sino-
či naznanil, da se šest ameriških
bojnih ladij nahaja v Aucklandu,
luki Nove Zelandije. Tja so
dospeli po manevrih v pacifi-
čnih vodah. Brodovje tvorijo
štirje rušilci in dve križarki, ki
se bodo mudili v novozelandski
luki tri dni.

Kapitan Ellis S. Stone je po-
veljnik bojnih ladij. Te so
Brooklyn, Savannah, Case,
Shaw, Cummings in Tucker. Na-
znanilo je bilo prvo, nanašajo-
če se na kretanje ameriških bo-
jnih ladij v južnem delu Pacifi-
ka, od začetka vojne.

Sloviti italijanski letelec se ubil

Rim, 17. marca.—Polkovnik
Guido Bonini, sloviti letalec, ki
je z letalsko skupino pod vo-
dstvom maršala Italo Balba pre-
letel Atlantik in dospel v Chi-
cago l. 1933, ko je bila tu sve-
tovna razstava, se je ubil v le-
talski nesreči. Letalo, s kate-
rim je odletel na neko italijan-
sko fronto, je padlo na tla in se
razbilo. Maršal Balbo je tudi iz-
gubil življenje v letalski nesre-
či v Libiji pred več meseci.

Japonska ofenziva v kitajski provinci

Sanghaj, 17. marca.—Urad-
na japonska časopisna agencija
Domej poroča, da se je pričela
ofenziva na dveh frontah v pro-
vinci Kiangsi. Cilj te je zdrobi-
tev kitajske armade 80.000 mož,
ki se nahaja v tej provinci. Šest
japonskih vojaških kolon je več-
raj pričelo prodirati proti zapa-
du. Te so zasedle kitajsko trd-
njava Fengsin, ki je oddaljena
40 milj od Nancanga, kjer je
koncentrirana glavna kitajska o-
borožena sila.

tero so Angleži napadli in potopi-
li, poroča Štefan, uradna časopis-
na agencija. Ta dostavlja, da
so Angleži ignorirali vse druge
ladje in parnike, napadli pa so
bolniško ladijo, ki je bila kot ta-
ka označena. Napad je bil izvr-
šen zadnji petek, ko se je ladja
nahajala pri Valoni, albanski
luki. Cianova žena, ki si je reši-
la življenje, je bila v službi Ita-
lijanskega rdečega križa kot
bolničarka. Koliko članov po-
sadke bolniške ladje je utonilo,
ni znano.

Magnat Thyssen odveden v Nemčijo

Naciji so ga poslali
v koncentracijsko
taborišče

Vichy, Francija. 17. marca.—
Fritz Thyssen, bivši multimili-
onar in načelnik nemškega je-
klarskega trusta v Porurju, je
bil aretiran v Franciji in odve-
den v Nemčijo. Sedaj se nahaja
v koncentracijskem taborišču
pri Dachauju.

Thyssen je financiral nacistično
gibanje ob rojstvu in pomagal
Hitlerju na krmilo. Iz Nemčije
je pobegnil v Švico ob izbruhu
vojne in od tam v Francijo. Bi-
val je na francoski Rivijeri, do-
kler ni Francija kapitulirala
pred Nemčijo. Ena določba skle-
njene premirja z Nemčijo je
določala, da Francija ne sme do-
voliti odhoda nobeni osebi, kate-
ro nacija žele dobiti v svoje ro-
ke. Takoj po Hitlerjevi okupaci-
ji severne Francije je bil Thy-
ssen postavljen pod policijsko
nadzorstvo v Cannesu.

Buenos Aires, Argentina. 17.
marca.—Tukajšnji krogi so bili
informirani, da je nacistična taj-
na policija držala Thyssena v
pariškem hotelu Continental
proti odkupnini \$6.000.000. Ta je
predstavljala vse njegovo boga-
stvo na zapadni hemisferi. Bivši
jeklarski magnat in njegova že-
na sta bila aretirana 6. februar-
ja. Naciji so ga oropali za vse
bogatstvo njegovega industrijs-
kega imperija, preden so ga po-
siali v koncentracijsko taborišče.

Thyssenovo premoženje je
uključevalo denar in hrabrah
newyorških bank in velike plan-
taze v Argentini ter drugih juž-
noameriških državah.

Zadnji član tangierske- ga režima odstavljen

Tangier, Maroko. 17. marca.—
Španija je odpravila zadnje o-
stanke mednarodnega režima v
tukajšnji coni z odstavitvijo do-
mačinskega poglavarja, ki je
vladal cono le po imenu. Nje-
gov urad bo prišel pod kontrol-
lo nemškega konzula. Prvič od
leta 1914 bo zavihrala nad po-
slopem v tem pristaniščnem
mestu na drugi strani Gibraltarske
ožine nemška zastava.
Španske čete so okupirale Tan-
gier v juniju preteklega leta. Ta
je bil prej protektorat Španije,
Francije, Italije in Anglije.

KOMPROMIS MED JUGOSLAVIJO IN NEMČIJO?

Turčija se bo branila le,
če bo napadena

HITLER DOBIL TUR- ŠKI ODGOVOR

Istanbul, Turčija. 17. marca.
Turški časopisi so namignili, da
je kompromis med Jugoslavijo
in osiškem Rim-Berlin neizbežen
in da bo Nemčija napadla Grči-
jo, niso pa povedali, ali bo šla
Turčija v vojno, če bodo Hitler-
jeve čete udrle v Grčijo. Mne-
nje opazovalcev je, da Turčija,
čeprav je pripravljena, ne bo za-
grabila za orožje. Izjema bi bila
le, če bo napadena.

Predsednik Ismet Inonu je po-
sial posebnega poslanca v
Berlin z odgovorom na Hitlerje-
vo noto, vsebujočo zagotovilo, da
bo Nemčija ščitila turške inte-
rese. Vsebina odgovora ni bila
objavljena. List Vakit piše, da
Hitler ne bo storil nobenega ko-
raka proti Grčiji, dokler se ne bo
Jugoslavija odločila za pridru-
žitev k osišk. Slednja se še ved-
no pogaja z Nemčijo.

Belgrad, 17. marca.—Poročila
o prihajanju angleških čet v Gr-
čijo so rezultirala v večjem od-
poru Jugoslavije proti nacijem,
ki zahtevajo, da se mora pridru-
žiti osišk. Predstavniki vlade je
namignili, da Jugoslavija ne bo
izrekla odločitve glede nacističnih
zahtev, "dokler se situacija v
Grčiji ne skristalizira."

Belgradski list Vreme, glasilo
vlade, je naglasil, da Jugoslavi-
ja stoji trdno na stališču, da ne
bo storila nobenega koraka, ki bi
ogražal njeno integralnost,
neodvisnost in svobodo. Dalje
pravi, da Jugoslavija odklanja
vse drugačne odnose z velesi-
lami.

Močna in vplivna skupina je
naglasila, da se mora Jugoslavi-
ja boriti za ohranitev svoje ne-
odvisnosti. Prime naj tudi za
orožje in nastopi proti Nem-
cem, ki zahtevajo prehod za vo-
jaške čete preko jugoslovanskega
ozemlja. Tovorni avti, natra-
pani z vojaškimi četami, odha-
ja iz Belgrada v obojne kraje.
Na vseh železniških postajah je
polno rezervistov, ki odhajajo v
aktivno službo.

Zveza srbskih in hrvaških or-
ganizacij pošilja telegrame dr.
Vladimirju Mačku in regentu

Pogajanja glede končanja stavke

Unija svari
newyorškega župana

Chicago, 17. marca.—Zname-
nja, da bo stavka v tovarni In-
ternational Harvester Co., Rich-
mond, Ind., kmalu končana, so
se pokazala. Tovarna v Rich-
mondu je ena izmed štirih, v ka-
terih je unija Farm Equipment
Workers CIO oklicala stavko.

Arthur H. Pierson, posredova-
lec državnega delavskega de-
partamenta, je po šesturni kon-
ferenci med uradniki unije in
reprezentanti kompanije nazna-
nil, da so bili razgovori uspešni.
Kompanija je stavila protipre-
dloge glede končanja kon-
flikta. O teh bodo danes raz-
pravljali voditelji unije.

Značaj kompanijskih protipre-
dlogov ni bil omenjen. Do-
znava se le, da je kompanija
pristala na nekatere zahteve
stavkarjev. Nepotrjeno poroči-
lo pravi, da bo kompanija obno-
vila obrat v svoji tovarni v
Richmondu, če bo unija odklo-
nila protipredloge.

New York, 17. marca.—No-
benega izgleda ni, da bo stavka
voznikov avtobusov, ki je usta-
vila transportacijo v Manhat-
tanu, kmalu končana. Unija je
sinoči posvarila župana La Gu-
ardio, naj ne dovoli operiranja
avtobusov s stavkocazi.

Michael J. Quill, predsednik
unije, je izjavil, da bo uposlitev
stavkocazov izzvala resne kom-
plikacije. Joseph T. McCarthy,
podpredsednik Fifth Avenue
Coach Co. in New York City
Omnibus Corp., je dejal, da
kompaniji ne bosta uposlili
stavkocazov. V stavki je zavo-
jevanih čez 3500 voznikov.

Veliko pomanjkanje v Havru

Havre, Francija. 17. marca.—
Mestni svet je instruiral župana,
naj apelira na Petainovo vladu
za pomoč, ker je nastalo občut-
no pomanjkanje živil v tem me-
stu. Zaloga mesa in krompirja
so bile izčrpane in prebivalci
stradajo.

Pavlu s pozivi, naj vodita odlo-
čen odpor in odklonita vse za-
hteve, ki bi ogražale nevtral-
nost in neodvisnost Jugoslavije.
Skoro vsi listi objavljajo uvod-
nike, da mora dežela braniti svo-
jo svobodo.

Rooseveltov govor navdušil Angleže

Anglija odkrila
luknjo v blokadi

Kontroverza glede ustanovitve kontrolne postaje

London, 17. marca.—Vlada je
izdala svarilo, da bodo angleške
bojne ladje streljale na parnike,
ki se približajo otoku Trinidadu
brez dovoljenja. Vsak parnik, ki
dospje v Parijski zaliv, se mora
na povelje ustaviti, da ga preiš-
čejo angleški uradniki. Ti mora-
jo ugotoviti, ali parnik vozi kon-
trabant za Nemčijo in Italijo.

V Londonu trdijo, da je bila
odkrita luknja v blokadi, skozi
katero uhaja ameriško blago
preko Japonske in Rusije v Nem-
čijo. Doznava se, da se je vnela
kontroverza med angleškimi in
ameriški uradniki glede usta-
novitve nove kontrolne postaje
v bližini Zapadne Indije. Luknja
je nastala pri Panamskem pre-
kopu, katero hočejo Angleži za-
mašiti.

Angleži so ugotovili, da so bili
trije parniki, ki so odrinili iz ne-
ke ameriške luke proti Vladivo-
stoku, sovsjetski luki, naloženi z
bakrom, bombažem in drugim
bojnim materialom. Ti parniki
so bili Orusa, Norfolk in Awazi-
san Maru.

Ameriški državni departement
je priznal možnost, da ameriško
blago prihaja v Nemčijo preko
Japonske in Rusije, ampak le v
neznatnih količinah. Iz tega raz-
loga se je izrekel proti postavi-
tvi postaje za kontrolo kontra-
banta ob Zapadni Indiji. Argu-
ment je, da bi bile latinske repu-
blike užaljene, če bi Angleži
ustanovili kontrolno postajo v
bližini Panamskega prekopa.

Amerika je predlagala Angli-
ji ustanovitev kontrolne postaje
na katerem izmed koralnih oto-
kov na Pacifiku, ki mora biti
oddaljen najmanj tisoč milj od
obrežja zapadne hemisfere. An-
gleži se ne strinjajo s tem pred-
logom. Panamski prekop je po
njihovem mnenju najboljša toč-
ka za postavitev postaje, ki naj
bi nadzirala pomorski promet in
ustavila pošiljanje blaga iz Zdru-
ženih držav in Centralne ter Juž-
ne Amerike preko Japonske in
Rusije v Nemčijo.

Naciji se bahajo z novim orožjem

Priprave za bitke
na Atlantiku

Berlin, 17. marca.—Nemci
trdijo, da so iznašli novo oro-
žje, ki jim bo služilo v prihaja-
jočih bitkah na Atlantiku. To
tvorijo podmornice in bombniki
novega tipa, ki bodo napadali
angleške bojne ladje in parnike
na morju.

Plovnost letelcih čolnov tipa
Dornier je bila izboljšana. O-
grodje teh je bilo podaljšano in
krila drža letalo na vodi. Vsako
letalo ima avtomatične pritiki-
ne, ki omogočajo polet, čeprav
je kateri izmed motorjev pokvar-
jen.

Hidrodinamični inštitut
Hamburga je tudi naznanil no-
ve izume v konstrukciji podmor-
nic. Vijaki so pričvrščeni k o-
grodju in s tem zaščiteni pred
mrežami. Nacistični krogi napo-
vedujejo, da bodo podmornice
in bombniki novega tipa učin-
kovito orožje v napadih na bro-
dovje sovražnika.

London, 17. marca.—Bombni-
ki nove vrste, katerih imena, iz-

Najvažnejši dogodek od
padca Francije

ODMEV V RIMU IN BERLINU

London, 17. marca.—Tukaj-
šnji listi so objavili uvodnike, v
katerih pojejo slavospeve pred-
sedniku Rooseveltu, ki je v svo-
jem govoru zadnjo soboto na-
glasil, da Amerika ne bo sklepa-
la kompromisov z diktatorji in
da bo nudila vso mogočo pomoč
Veliki Britaniji in njenim za-
veznicam v vojni proti Nemčiji
in Italiji. Daily Telegraph je
označil Rooseveltov govor za
najbolj značilen dogodek od ka-
pitulacije Francije do sedanje
kritične ure. "Roosevelt je raz-
glasil nemožnost kompromisa z
diktatorji in obljubil večjo po-
moč demokratiji, dokler ne
zmagajo," se glasi uvodnik.
"Največji udarec diktatorjem je
Rooseveltova deklaracija, da se
je ameriško ljudstvo odločilo za
poraz agresorjev. Očitno je, da
bodo Zdruzene države mobilizi-
rale vsa sredstva, da se to zgodi."

Drugi angleški listi izražajo
slično navdušenje. News Chro-
nicle piše: "Amerika je z nami,
dasi v tehničnem smislu še ni v
vojni, aktualno pa je že zavoje-
vana. Rooseveltov govor pome-
ni mobilizacijo demokratičnih
sil proti totalitarcem in evrop-
skim diktatorjem. Na podlagi
danih zagotovil bomo šli naprej
in strli napade sovražnikov na
vsej erti."

Rim, 17. marca.—Uradna ča-
sopisna agencija Stefani je ob-
javila poročilo iz Washingtona
z ostro kritiko Rooseveltovega
govora. Med drugim očita pred-
sedniku, da vara 120.000.000
ameriških prebivalcev.

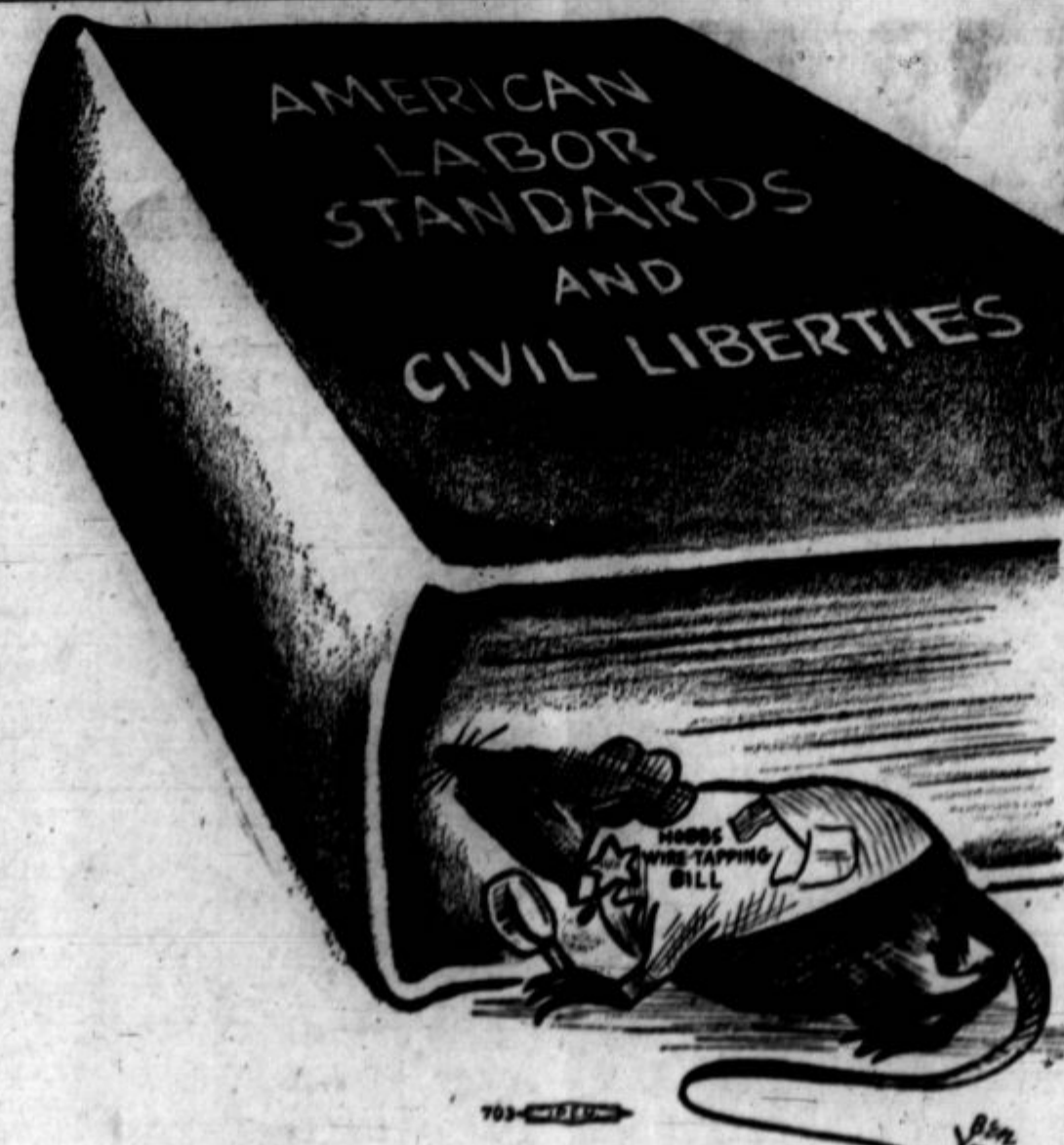
Komentar vsebuje čez tisoč
besed in je bil najdaljše poroči-
lo od dopisnika uradne časopi-
sne agencije, kar jih je bilo po-
slanih iz Washingtona v Rim.
Ta je bil tudi najbolj strupen
napad na predsednika Roosevelt-
a.

Berlin, 17. marca.—Diktator
Hitler je izjavil, da zunanja
pomoč Veliki Britaniji ne more
preprečiti končne zmage osišk.
Nemška oborožena sila bo pre-
vzela vodstvo od Italijanov, ki
so nosili breme v tej zimi, in
strla Anglijo.

Hitler je govoril v zgodovins-
kem vojaškem muzeju Zeug-
hausu pred generali, admirali in
drugimi visokimi častniki, člani
kabineta in načelniki rujavo-
srajčnikov. "Nobena sila na sve-
tu ne more izpremeniti izida te-
ga konflikta," je rekel Hitler.
"Anglija bo padla. Nemčija je
pripravljena na ofenzivo na
kopnem, morju in v zraku v
vseh krajih sveta. Velika Brita-
nija, ki je pričela blokado in ci-
vilno letalsko vojno, bo strta v
tem letu. Nemška oborožena si-
la je najmočnejša na svetu in
ona bo zdrobila vse sovražnike."

Tokio, 17. marca.—Tukajšnji
listi so objavili Rooseveltov go-
vor v izčrpnih brez komentarja.
V uradnih krogih prevladuje
mnenje, da vstop Zdruzenih dr-
žav v vojno je gotova stvar. Ne-
kateri krogi so zavzeli stališče,
da je Amerika zavrgla Monroe-
jevo doktrino v prilog politiki
direktnega vmešavanja v zade-
ve Evrope in Daljnega vzhoda.

vor in izdelek ni objavil letalski
minister, so šli v akcijo. Ekspre-
rimenti, ki so se vršili, so de-
monstrirali učinkovitost teh
bombnikov. Ameriški bombni-
ki tipa Boeing so se izkazali kot
močno orožje v ofenzivi. Ti bo-
do razširili angleški napadalni
prostor in prisilili Nemce v
zredčenje protiletalskih obramb.

Podgana v pasti.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodina na Zdravni drave (Ivan Chicago) in Kanada \$0.50 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Ciro \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inomejstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciro \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene glasov po dogovoru - Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesni itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštuno.

Advertising rates on agreement - Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom

PROSVETA

2851-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglejku na primer (March 11, 1941), poleg vsega imena na naslovu pomeni, da vprašje je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Kaj stori Jugoslavija?

Dober teden dni leži Jugoslavija že na natezalnici — med zunanji in notranji silami fašizma in demokracije.

Ce bi imela Jugoslavija opraviti samo z Mussolinijem, bi se bila že davno odločila — že takrat, ko so se Grki postavili po robu fašistični Italiji, že takrat bi bile jugoslovanske čete priskočile Grkom na pomoč v Albaniji in že takrat bi bila jugoslovanska armada udrla tudi na Primorsko. Tega pa Jugoslavija ni storila, ker je na njeni severni meji stal Hitler — drugačna sila kot je Mussolini. To je bil vzrok, da je Jugoslavija ostala "nevtralna", da si najbrže 75 odstotkov njenih ljudstev simpatizira z Grki in Anglijo.

Hitler danes ne samo stoji na severni meji Jugoslavije, temveč tudi na vsej njeni vzhodni in kategorično zahteva kapitulacijo.

In Hitler ni sam. V notranjosti Jugoslavije stoji Hitlerjeva peta kolona in čaka... Na jugu Jugoslavije stoji macedonski Bolgari, ki so pripravljene povabiti Hitlerja, naj jih "zaščiti" in on se bo seveda rad odzval; na severnem vzhodu in zapadu stoji nemški otoki in zraven stoji hrvaški (Pavelčević) fašisti, ki so tudi pripravljene povabiti Hitlerja na "zaščito", če jim obljubi "neodvisno" Hrvaško, kar bo iz srca rad storil.

Kljub temu se bi Srbi, Hrvatje in Slovenci postavili po robu Hitlerju od zunaj in njegovi peti koloni od znotraj — če bi jim Anglija dala opogumljivo besedo, če bi jim Amerika dala besedo, da pride gotova pomoč.

Louis Adamić, ki je zadnji petek brzojavno apeliral na Mačka, vodjo Hrvatov, naj doseže, da se Jugoslavija postavi na stran Grkov, je po pravici rekel v svoji brzojavki, da je NAM V AMERIKI LAHKO NEKAJ SVETOVATI naši stari domovini, ampak TEŽKO je našim tamkaj nekaj takega storiti — je izrazil tudi naše misli. Lahko je nam svetovati, ne da bi bili odgovorni za posledice! — — —

Vzile temu bi miraje videli Jugoslavijo na bojni fronti Anglije in Grčije kot pa njeno sramotno kapitulacijo po zgledu fašističnih Madžarov, Rumuncev in Bolgarov! — — —

Jubilej Zadrugne lige

Danes (18. marca 1941) je Zadrugna liga v Združenih državah (Co-operative League of USA) stara 25 let. Ustanovil jo je James P. Warbasse, starosta ameriškega zadrugnega gibanja, v marcu 1916 v Brooklynu, N. Y., kjer je zbral peščico zadrugarjev, ki so zastopali nekaj kooperativnih podjetij, raztresenih po Ameriki.

V četrto stoletje je pa iz omenjene peščice zadrugarjev narasla močna armada 1.115.000. Toliko članov namreč imajo kooperative, ki so včlanjene v Zadrugno ligo in katere danes krijejo 40 držav. Omenjeno število članov je pa komaj polovica ameriških zadrugarjev, kajti vse ameriške kooperative še niso včlanjene v Kooperativno ligo.

V resnici sijajen napredek ameriškega zadrugarstva v 25 letih! Samo v državi Ohio je bilo v začetku leta 1941 124 zadrugnih prodajnic, katere služijo 200.000 družinam z zalozami blaga v vrednosti \$7.500.000; poleg tega so še farmarske zadrugne zavarovalnice, katerih zavarovalnine za avtomobile, proti ognju itd. znašajo čez trinajst milijonov dolarjev.

Se ena slika. Dvajset milj od Bostona, Mass. je mestec Maynard, v katerem je tekstilna industrija. V tem mestecu je 1500 delavskih družin, večinoma Finceev, in od teh je 1200 družin včlanjenih v zadrugah. Tam imajo zadrugne groserije, mesnice, pekarije, mlekarne, gazolin-ske postaje, premogarno (coal yard) in krmovnico ter zadrugno zbirališče in plesno dvorano in zadrugni park za zabave in sportne igre. Skratka je mestec Maynard do malega zadrugno mesto in privatne trgovine, kolikor jih je, so tamkaj le za luksurijske.

Omeniti smo že v Prosveti, da največji razvoj zadrugarstva v Ameriki je prišel po vojni, torej v dobrih 25 letih, ki značajo srebrni jubilej Zadrugne lige. Prej so se bavili z zadrugami večinoma priseljenci, predvsem Finci, Švedi in Čehi, toda v tej dobi je zadrugarstvo prodrla v splošno maso ameriških delavcev in farmarjev.

Trdno upanje je, da bo zadrugarstvo v tem tempu raslo tudi v bodoče.

Glasovi iz nasebina

Priatelji v spomin

Midway, Pa. — Vest o smrti mrs. Nagode nas je zelo premetila. Dasi je bila v visoki starosti 75 let, je bila vedno med nami na vsaki priložnosti in vedno je imela dobro besedo za društvo 89 in SNPJ. Članica gospodinjkega oddelka je bila od začetka. Ona je prva, ki ga je zapustila in jo bomo zelo pogrešali.

Rojena je bila v Hotederšici na Notranjskem. Zapuščila je njene starosti, tri hčere, enega sina in osem vnukov, vsi člani SNPJ. Ob prihodu domov jo je zadel srčna hiba in vsaka zdravniška pomoč je bila zaman.

Gotov sem, da smo z njeno smrtjo izgubili dobro delavko iz naše srede in je skoraj nenadomestljiva. Njena je zasluga, da je njena hči mrs. Janeshek voditeljica našega mladinskega krožka št. 22. Tako je tudi njen mož John Nagode eden izmed vodilnih premogarjev in večletni uradnik društva 89. Tudi sin Frank Nagode nam je napravil že več uslug. In hčeram, bodisi mrs. Kosen ali mrs. Petač, tudi ni nobeno delo prenaporno, kakor tudi ne njih možem.

To je dokaz, da je beseda pokojnice vplivala na svoje za dobro ime in napredek SNPJ. Obilni venci in velika udeležba pri pogrebu pa pričajo, da jo obdržimo v lepem spominu in tudi želimo v bodoče najlepše kooperacije. Hvala članstvu, prijateljem in znanecem za vse usluge. Počivaj sladko v hladni zemlji, sorodnikom pa izrekamo naše sožalje! — Za društvo 89 SNPJ, John Sirc, predsednik.

O delu in Prosveti

Piney Fork, O. — Dasi je Hanna Coal Co. tukaj odločila pred mesecem več ko polovico premogarjev, sedaj producira več premoga kot prej. Rov je popolnoma mehaniziran in dela s polno paro. Premog naglajajo z masinami ob dnevnih plači in tako ni več potreben unijski tehtničar.

Kompanija je obljubila, da bo odlovljene delavce nazaj upošlila — kdaj in kje? Le stari ne bodo več dela dobiti in pa tisti, ki niso ameriški državljanji. Med zadnjimi so močno prizadeti Italijani, Poljaki in Slovaki. Kar je Slovencev tukaj, so vsi državljani.

Se nekaj bi rad povedal, če ne bo preveč kritike in ropota, ker to slabo vpliva na starega človeka kot sem jaz. Br. Ivan Molek, gl. urednik, je namreč v 35. številki sugestiral, naj bi izključili vse "politične spore in pričkanja" iz Prosvete. To bi ne bilo dobro in do sedaj tudi ni bilo veliko političnega prepira ali polemike. Le zadnje čase so nastale nekakšne kritike in debate okoli uredniške članke, kar pa nič ne škodi, če čitatelji poslušajo oba zvona, ker tudi to je znatveno.

V Prosveti je veliko znanstvenih člankov, ampak iz dopisov je razvidno, da jih ne čitajo. Imamo knjige, revije, brošure in ako bi se jih hoteli poslužiti, bi bilo velikega pomena. Ampak če bi se Prosveta omejila samo na znanstvene reči, se bojim, da bi šla k zatonu na veselje naših nasprotnikov. Tega si jaz ne želim.

Kdo je pa Jože Stalin, mož jeklenega imena, toda njegovo

lim in mislim, da tudi br. Molek ne.

Sem zato, da bi prihodnja konvencija nekaj storila za omejitve dolgih in suhoparnih dopisov, da bi bilo več prostora za znanstvene reči. Nekoč smo že imeli določbo v pravilih, ki je omejevala dopise na 500 besed. Tudi sedaj bi bilo dobro, da bi konvencija kaj takega sprejela. Če pride do združitve, bo treba ponovno uvesti tudi sobotno številko. Če ne bo šlo drugače, naj se nastavi pa še enega pomembnega urednika.

Nace Ziemberger, 176.

Niž novega

Cleveland. — V Prosveti od 4. marca smo čitali dopis Johna Novaka, člana društva 284 v Philadelphiji, ki bi rad utihnil pomožnega urednika Antona Gardna. Za nas, ki smo navajeni takih pojavov, to ni nobena novica. To je kakor burja, ki za piha in odpiha, pa je ni več.

Smo pač neumno ustvarjeni ljudje, posebno nekateri. Če ni vse tako kot mi hočemo, se moramo stvarjo takoj prenehati. Radi tega imamo tudi veliko takih resolucij, izjav, protestov in vrag vedi kaj še. Imamo pa še vedno v veljavi tisto točko v Washingtonu, ki dovoljuje svobodno izražanje in tisk.

Seveda moramo poznati svobodo, če poročamo v list. Moramo tudi poznati naše sodnike, če pošljemo dopis našim Prosveti, pa ga urednik predloži vrhovnemu sodišču, če je svobodomiselni ali ne. Je tudi vprašanje, koliko se tako sodišče razume na svoj tribun. Če se ne razume in sodi namesto poslanega dopisa dopisnika, proti kateremu ima predodke, je bolje, da se stvar prepusti tistemu, ki se razume na te vrste kočljiva vprašanja in naj jih sam rešuje namesto tribunala sodnikov.

Tudi na zadnji seji gl. odbora se je reševalo to kočljivo vprašanje, ki se pojavlja od začetka Prosvete in se bo pojavljalo, dokler bo obstajala, razen če list spremenimo v sveto pismo ali kaj podobnega, toda še tedaj se bodo dobili kritiki. Smo pač neumno ustvarjeni "človeki", kot sem zgoraj omenil, in tudi ni znanstvena stvar, ki bi nas spremenila.

In kaj je krivo sedanje veljanske zmede? Včasih smo vse naloge naprtili kapitalistom. Reklamo smo: Počakajte vi kapitalisti! Kadar zmagajo delavci, potem se nam bo dobro godilo. Ali je res tako? Ni! Evo vam ga dokaz: Kdo je bil Hitler predno je postal "firar"? Delavec, vsaj pisal so, da je bil sobni slikar in tukaj ga celo nazivajo "papi-rarja". Bil je delavec in ne kapitalist.

In kaj je bil Mussolini? Čitali smo, da je sin kovača in da je izdelal le srednje meščansko šolo, da je bil v svetovni vojni četovodja in "revolucionaren" pustolovec. Če bi bil prišel v Ameriko, vse, kar bi bil lahko delal, je to, da bi bil pomagal kakemu uredniku italijanskega lista ali pa postal "butleger" ali kotlarjem prodajal sladkor. Če hočemo, ga lahko smatramo kot delavca, ker grof ni bil nikoli.

Kdo je pa Jože Stalin, mož jeklenega imena, toda njegovo

srce je rumenlo kakor rumenjak? On je pa sin revnega georgijskega čevljarja, ki se je nekaj časa učil za "papa" v semenišču v Aziji, toda je bil pogin iz šole, ker je bil preveč "žleht". In kot pravijo, je "žleht" še danes in zdaj drži tudi s Hitlerjem. Ali niso to pribiti fakti? Kje so sedaj tisti bojeviti komunisti? Požrlo jih je brezno. Ni jih.

Sedaj boste pa mene vprašali: Si za Anglijo ali si proti? Zelo kočljivo vprašanje, ali ni? Živim v vrelcu vseh svetovnih narodnosti in lahko izhajam z njimi. Prav nič me ne nadleguje angleška, nemška, italijanska, češka, poljska, norveška, švedska, irska, škotska, hrvaška, grška, srbska, zamorska ali indijanska narodnost. (Chiefa Redpath in Thunderwater sta moja prijatelja in če bi imel revmatizem, sta mi takoj pripravljena poceni prodati mazilo za tako bolezen.)

Ali ne držim z Angleži? me boste vprašali. Da, in tudi z Nemci, ker imam Shumana, Baumerta, Dietricha in več drugih Nemcev, kakor tudi Robinsona, Goodman, Schoola in več drugih Angležev. Torej so obeh narodnosti in med nami ni nobene vojne.

Ali sem za Hitlerja? Nak, ali tudi lordi se mi ne dopadejo. Veste, lordi in earli in druga taka navlaška, vse to je staromodno in če se borimo za demokracijo, mora biti v pogodbi, da bomo vse to odpravili, ne samo "firarje", von grofe in von barone, ampak tudi lorde, viteze in kralje, ki dele rede našim ameriškim kapitalistom kot je Ford, ki se oteplje delavskih unij, toda Hitlerjev red mu pa prav pride, kakor nekaterim "velikim možem" pri KSKJ redovi zaslužnih narodnih bojevnikov, ki so se borili za našo domovino v metropoli in Jolietu.

Toda da ne bom predolgo klobaso ustvaril, naj se povrnem k začetku tega dopisa. Da je med nami "marksisti" prišlo do spora in da je Anton Garden dobil te odgovore iz Johnstona in Philadelphije, so zopet razna vprašanja in odgovori. Glavni je seveda ta, ki ste ga že slišali — odstop od soc. stranke. Tega ni povsem kriva naša socialdemokracija. Največ je tega kriv pojav v New Yorku, urednik New Leaderja in voditelj stare garde, ki je začela boj proti novemu vodstvu, ki je prišlo na krmilo 1. 1934. James Oneal, bivši urednik New Leaderja, je enkrat zapisal, da je New Leader edini časopis, ki zastopa stranko. Ko sem se pohajal na seje stranke v Clevelandu, so pa sodrugi trdili, da ni.

Taki pojavi so tudi med našim narodom, ker vsak urednik trdi, da je njegov list delavski in zastopa delavce, pa naj bo to Naprej, Enakopravnost, Ameriška Domovina, Ave Marija, Amerikanski Slovenec ali Glas Naroda. Vse je delavsko. Kadar pa pričnejo uredniki razgrajati proti urednikom, potem pa seveda razdvoji publiko, da ne ve, kje je. Na primer naš list Enakopravnost je bil zelo prijateljski z Naprejem, dokler je bil slednji v Pittsburghu, ker je imel v njem pomočnika v mahanju po uredniku Prosvete, če je bilo treba. Ampak smernice Enakopravnosti so se spremenile po Rooseveltovi demokraciji in Naprej je moral sam capljati naprej, dokler se ni znašel pred močvirjem.

Prav tako je z našimi socialdemokrati. Oni so striktno pristali Oneala in New Leaderja.

Sedaj bo dve leti, od kar so organizatorji UMW začeli grmeti, kaj bodo kompanije doživele s svojo mašinerijo, namreč da bodo primorane odstraniti stroje, ker bodo tako visoko obdavčeni, da se ne bo izplačalo obratovati z njimi. Nekaterim se je to dopadlo in bili so uverjeni, da se bo to izpolnilo. Meni se tisto govorjenje naših organizatorjev ni dopadlo.

Zakaj ni naša organizacija UMW prišla kompanij, da bi tudi pri teh strojih plačevala od tone naloženega premoga? Ako bi bile kompanije prisiljene to storiti, sem uverjen, da bi ne bilo strojev v rovih. Sedaj se nekaj sliši, da bodo to zahtevali. Koliko je resnice na tem, bo pokazala bodočnost.

Rov, v katerem jaz delam, obratuje šest dni na teden, mi pa delamo po pet dni. Po drugih nasebinah pa delajo po tri in štiri dni na teden. Dokler ni bilo nakladalnih strojev, je bilo

Kakor, on "ploza", tako je prav, kar dela Norman Thomas, je pa vse narobe. In tako je stranka skrahirana po neumnosti naših voditeljev.

Frank Barbič, 53.

Urednikova pripomba: Br. Barbič piše, da so se leta 1934 sprli voditelji socialistične stranke, ne pove pa, zakaj so se sprli. To je treba povedati, da ne bo kdo mislil, da je krivda za spor na strani Jamesa Oneala in "stare garde" okrog newyorškega New Leaderja. Spor so zakrivil li Norman Thomas in njegovi mladi voditelji stranke, ki so na zboru v Detroitu leta 1934 sprejeli komunistično resolucijo, katere je nazvala ameriško demokracijo za "bogus democracy" in postavila novo taktiko v stranki, namreč da socialistična stranka lahko poskusi s pučem in civilno vojno, če bodo kazale prilike, čeprav je stranka v manjšini. Vidiš, br. Barbič, tista neumna resolucija je bila kriva vsega spora in razkola in kasnejših tisočih izstopov iz stranke. Bomo poštini in povejmo resnico vselej in povsod!

Zahvala za presenečenje

Clinton, Ind. — Podpisani se zahvaljujem vsem mojim prijateljem za "surprise party", ki so mi jo priredili za moje 60-letni-ko starosti dne 1. marca zvečer.

Bil sem v resnici presenečen, ker moj rojstni dan je bil 27. febr. in nisem najmanj mislil na kaj takega. Ravno smo se pogovarjali, kakšne bodo posledice te nesrečne vojne, ko zaslišimo veselo polko pod oknom. Vprašam ženo, kaj je to. Pravi mi, naj pogledam. Ko odprem vrata, zagledam množico ljudi in zadonelo je: "Surprise, Leo! Da bi še mnogo rojstnih dni doživel." Nisem vedel, kam bi stopil, tako sem bil iznenaden. Žena hitro priskoči in jih z veseljem sprejme v hišo. Ni bilo dolgo, ko je bila miza obložena z vsemi dobrotami. Kmalu smo bili vsi v vselem razgovoru in čez par ur tudi v najbolj volji ter se zabavali do ranega jutra.

Se enkrat lepa hvala vsem mojim prijateljem od blizu in daleč za krasna darila in za vse skupaj, kar ste prinesli. Najlepša hvala gre mrs. Vrabic, ki je vse tako previdno vodila, da je ostalo tajno do zadnje minute. Pripravljeni smo vrniti vsem prijateljem. Večer 1. marca 1941 mi bo ostal v spominu! Vsem pozdrav od družine.

Leo Hudomal, 50.

"Vsi za enega, eden za vse!"

Uniontown, Pa. — Opisal bom nekoliko rudarske razmere v tem kraju. Najprej naj omenim, da ni moj namen, da bi koga kritiziral, pa naj bo posameznik ali skupina.

Z delom v naši okolici se ne bom hvalil. Največ smo uspešni v premogorovih. Do 1. 1937 v tej okolici še nismo imeli prilike videti, da bi nas stroji izpodirali iz rogov, v omenjenem letu pa so se začela kazati znamenja časa. Kompanije so začele instalirati nakladalne stroje v rove in kmalu smo videli posledice: stroji so začeli izpodirati premogarje. Kot se sliši, bodo stroje namestili povsod, kjerkoli jih bodo mogli. Kaj bo pa z delavci? Kompanije se še ne zmenijo za to, to jim je deveta bremenja. Do sedaj so grabili milijone z delavsko močjo, zdaj jih bodo pa s stroji, tako da se jim bodo milijoni še hitreje kupčili in rasti ko gobe po dežju.

Sedaj bo dve leti, od kar so organizatorji UMW začeli grmeti, kaj bodo kompanije doživele s svojo mašinerijo, namreč da bodo primorane odstraniti stroje, ker bodo tako visoko obdavčeni, da se ne bo izplačalo obratovati z njimi. Nekaterim se je to dopadlo in bili so uverjeni, da se bo to izpolnilo. Meni se tisto govorjenje naših organizatorjev ni dopadlo.

Zakaj ni naša organizacija UMW prišla kompanij, da bi tudi pri teh strojih plačevala od tone naloženega premoga? Ako bi bile kompanije prisiljene to storiti, sem uverjen, da bi ne bilo strojev v rovih. Sedaj se nekaj sliši, da bodo to zahtevali. Koliko je resnice na tem, bo pokazala bodočnost.

Rov, v katerem jaz delam, obratuje šest dni na teden, mi pa delamo po pet dni. Po drugih nasebinah pa delajo po tri in štiri dni na teden. Dokler ni bilo nakladalnih strojev, je bilo

TOREK, 18. MARCH

Novi davki prihajajo

Te dni poročajo iz Washingtona, da je prišla iskati novih davčnih virov. Kot pravi, bo zdaj prišlo na vrsto obdavčenje plačevalcev, in sicer pet odstotkov. Ta davek bi se ljal za vse, ki zaslužijo več ko \$20 ali \$25 na teden. Kot so govorila prva poročila, vlada pričakuje, da bi ji to prineslo okrog tri in pol milijarde dolarjev na leto.

Radoveden sem, kako je ali bo ta novica vplivala na tiste delavce in tudi bolj plačane, ki skušajo raztrgati vsakega, ki zadnja leta gleda kritično na Washington in je mnenja, da ni v interesu dežele in njenega delovnega bivalstva, da Amerika igra vlogo svetovne policaja. Mnogi bodo najbrže začeli "razliti" proti Rooseveltu in vladi sploh, in se seboj še, ko bo na vsak plačilni dan postala manjša za nekoliko dolarjev. Ti bodo seveda slabi patriotje, ker vsakdo bi kradl cigare račun drugega.

Ampak dejstva so dejstva. Če hoče biti žela do zob oborožena in povrh se igrati na go "rešitelja demokracije" po vsem svetu, tam, kjer ni sluha o kakšni demokraciji, mora se le investicije in trgi ameriških in angleških multimilijonarjev, mora nekdo plačati in di račun. In kdor je pripravljen zagovarjati tako politiko, tudi nima nobene moralne pravice jeziti se na davke, čeprav so še višji. V kdo naj nosi svoj delež odgovornosti? Dasi odobravam sedanje ameriške zunanje politike in njenih notranjih posledic, kot dober državljani ne bom godrnjal proti novim davkom.

Da bo ta davek precej hud udarec za tiste, ki si služijo kruh v potu svojega obraza, resnica, ker pomeni indirektno znižanje plačila za pet odstotkov ali kolikor bo že določeno. Toda vlada mora neke dobiti sredstva za kritje ogromnega vojnega in civilnega izdatka. Ta znaša do sedaj za prihodnje finančno leto že nad 17 milijard dolarjev, preden Roosevelt pa je zadnje dni vprašal kongres za dodatnih sedem milijard za financiranje "lend-lease" zakona. Poleg tega so tudi dodatne apropiacije, ki bodo znašale tudi ene milijarde dolarjev. Dohodkov od sedanjih davkov pa vlada pričakuje le okrog devet milijard na leto.

Deficit bo torej gigantčen, okrog 15 ali 16 milijard dolarjev. Narodni dolg (federalni) pa že znaša z dosedanjimi apropiacijami 58 milijard in bo še v tem kongresnem razpisu dosegel sedanjo zakonito mejo 65 milijard. Če se dežela zaplete v vojno, bo ta številka najmanj podvojena ali potrojena.

To so astronomske številke, ki pomenijo izmed dveh stvari: Prvič nove in zopet davke na vse sloje, še veliko višje od sedanjih ali pa projektiranih, ali pa brisanje narodnega dolgov z inflacijo. Prva kot druga armata je zelo temna; prva kot druga pomeni drastično znižanje življenjskega standarda za ameriško prebivalstvo kot tudi za farmarje.

Ce se bo vlada hotela izogniti inflaciji, inflaciji, ki ne bo poznala dna, tedaj je potrebno obdavčenje plač komaj začetek. Od odstotkov bo šel davek na deset, petinajst, lahko tudi na več odstotkov od zaslužka, veste kako je z davki: kadar vlada začne kakšne obdavčevati, tedaj se ta davek namnoži in v leto, in to posebno še, če se širokih ljudskih mas.

Vsaka vlada se tudi brani inflacije do ne točke in navija davke, dokler gre. Le ni nobenega izhoda več in se zruši vsa finančna politika z narodnim gospodarskim vred, pride na vrsto inflacija. In ta pride sama od sebe. Izjema je bila Rusija, veliki revoluciji, ko so boljševiki namenoma vabili inflacijo, da bi uničili ta "prokleti denar" — ves denarni sistem. In tako je hleb takrat stal milijone ali celo milijarde rubljev. Slično je bilo tudi v Nemčiji nekaj let po njej. Toda nemška inflacija je prišla "sama seboj" — kot posledica velikanskega vojnega dolga, ki ga je morala plačevati zavezništvo (imenovali so ga "reparacije" ali odškodnine) kot posledica skrahiranja finančnega sistema. S tem se je vlada iznebila tudi notranjega govora, kakor tudi dolžniki svojih obveznosti, več ali manj.

Inflacija pomeni tudi izgubo vseh gospodarskih prihrankov — namreč, če je inflacija "ja" — ker denar izgubi svojo vrednost. Tudi stiskanje pasov do skrajne meje. Kmeti listov toliko ne zadene, ker imajo svoja sredstva navadno v nepremičninah, vrednost papirjih, draguljih in podobnem.

(Dolje na 3. strani)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 18. marca 1921)

Domače vesti. V Pleasant Valleyju, Pa. umrl Matej Kokelj iz Zirov nad Skofjo Loko član SNPJ.

Delavske vesti. Stavka krojaških delavcev v New Yorku se nadaljuje.

Inozemstvo. Francija je dala Nemčiji mat: Plačal 20 milijard mark do 1. maja.

Sovjetska Rusija. Trocki poroča iz Moskve, da je bila vstaja pomorščakov v Kronštadu popolnoma zatrita, kakšne revolucije v gradu pa sploh ni bilo.

Zidovje, ki obdaja Lančov, važno mesto ob cesti, po kateri dobiva Kitajska material iz Rusije.

Novice iz starega kraja

Slovenije PARSKI UMOR TRNOVEM

Trnovo, ki je gotovo eden naj-
mirmih ljubljanskih okra-
jev, je 10. januarja močno vzne-
mala nova o zverinskem ro-
nem umoru, ki je bil odkrit
v stanovanjski baraki me-
stanih ob Zeleni poti. V
vrtinarije ob Zeleni poti. V
centralnega šolskega vr-
že del časa stanovala 61-
mestna delavka Marija
Podpečanova, po rodu iz Galici-
je Celju, pristojna v Ljub-
ljani. Pred dobrim tednom je
Podpečanova obola in je zato
skoraj vse dni v baraki.
Njena dva dneva se pa sploh ni
slišala zredlo zvečer izvedeli
sno novico, katero je prinesla
stavnica bližnje mlekarne MIL-
Vovkova, ki je staro ženo
gala z mlekom.

Krog 17. je kakor vsak dan
po sosedstvu z mlekom ter po-
ala na vrata barake Podpeča-
na. Na njeno začudenje se
ne ni oglašil. Poskušala je
odpreti, pa se ji ni posre-
lo. Ker se bila očitno zaslo-
na. Ker se tudi na njene po-
pone pozive Podpečanova ni
slišala, je Vovkova v slutnji, da
je nekaj hudega zgodilo, hit-
lo vso zadevo nekemu na-
jlicnemu mestnemu vrtinariju. Ta
je po tlem nemudoma opozoril
bližnjega stražnika, ki je takoj
šel k baraki, s silo odprl vr-
na in našel Podpečanovo na tleh
pod vrati negibno, umor-
no. Stražnik je takoj sporočil
stražnico in na kraj krvave
odk je še zvečer prišla ko-
ja, ki je ugotovila, da je po-
a Podpečanova žrtve ropar-
na napada. Komisija je ugo-
da, da ima Podpečanova pre-
lobovan na več mestih in da
je roparski morilec pri tem
lučil topega predmeta, ki je
komisija ni našla na mestu
ana. Tudi se ni moglo na pr-
pogled ugotoviti, kakšen je
ta predmet. Ko so pa truplo
peljali na žale in je bila da-
popoldne izvršena sodna ob-
cija, so zdravniki konstatir-
da je bila Podpečanova slej
prej umorjena z bajonetom.
leci ji je najprej zadal ne-
smrtonosnih sunkov v glavo,
pa jo je še zadavil.

Policija je takoj uvedla vse-
nosno preiskavo in že v krat-
času zbrala vrsto važnih po-
vov. Nobenega dvoma ni, da
bila Podpečanova umorje-
zaradi koristljubja, saj je
vlec po storjenem zločinu vse-
lo premetal, pregledal ba-
dale in razkril tudi posteljo
očividno odnesel prihranke v
vini, ki jih je pokojnica go-
imela nekeje skrite. Po iz-
edbah sosedov je imela nam-
pokojna Podpečanova ne-
mo nekaj tisočakov, nemara-
ti, ali pa tudi več. Tudi so iz-
edali sosedje, da jo je zadnje
po praznikih večkrat obiskal
tudi človek in ostajal pri
po več ur. Sicer je Podpeča-
na živela zelo samotarsko in
znano nikoli ni sprejemala
kov. V smeri tega neznan-
iskovalca se je osredotočila
tiskarska preiskava, saj je de-
ki stan v baraki izprical, da
je razmere morilec prav do-
znan.

Ko je vestna policijska pre-
va že danes zjutraj našla pre-
ledove za storilec. Zločina
namreč z vso verjetnostjo
bil nekaj pokojničin sorod-
ki je zadnje čase prebil na
nih vajah in je pred nekaj
odšel na dopust, toda ne
voj dom, marveč v smeri pro-
ubljani. Najbrž je bil on ti-
eznani obkovaalec, ki je čez
mike poslal Podpečanovo in
ga opaziti sosedje. Osum-
je bil tudi že zabeležen v
tinalni razvidnici ljubljani-
policijske uprave, ki je takoj
ila vestransko preiskavo v
smeri in osumljenca zdaj za-
je. Umor je močno vzne-
mala kakor tudi vse mesto.
za okolju ljubljani že dol-
gredi postoben zločin. Ne-
bo prav zanimivo omeniti,
je zadnji umor v ljubljani-

skem policijskem okolišču zgodil
natanko pred letom dni. Dne 3.
januarja 1940 je bil namreč
umorjen tihotapec Anton Hri-
barnik, katerega truplo so našli
nato šele 23. marca v neki zasip-
niški pri Klečah. Umoril ga je
znani Slopaček iz Kleč, ki je bil
nedavno tega obsojen pred ljub-
ljanskim sodiščem na do smrti
ječo.

Desetake je ponarejal,
da je kvartal

Kranj, 9. januarja. — Pred tre-
mi tedni so se pojavili v prome-
tu v Kranju in okolici 10-dinar-
ski kovanci, ki so na prvi pogled
bili videti pristni, toda pri na-
tančnejšem pogledu jih je bilo
zlahka spoznati za ponarejene.
Ker so bili kovanci spravljani v
promet večinoma po gostilnah, je
policija uvedla preiskavo v to
smer. Tako je izsledila večjo
družbo, ki je pred dnevi vneto
kvartopirala v neki gostilni v
Zgornjem Bituju. V igri je eden
izmed kvartopircev priigral 14
ponarejenih kovancev, katere je
potem seveda skušal spraviti v
promet. Njemu je policija prišla
brž na sled in naslednji dan so
bili prijeti vsi člani kvartarske
družbe. Na podlagi njihovih iz-
povedi se je posrečilo razkriti
ponarejevalca Alojzija Pleste-
njaka. Pri preiskavo na njego-
vem stanovanju je policija našla
razbit model in samo še en po-
narejen kovanec. Pri nadaljnjem
zaslišanju je Plestenjak priznal,
da je ponaredil 25 kovancev po
10 din, katere pa je že vse razpe-
šal po gostilnah v Kranju in
Stražcu. Verjetno nekaj ponar-
jenih kovancev še kroži med
ljudstvom, zato naj bodo ljudje
previdni in naj vsak ponarejeni
kovanec oddajo policiji.

Smrten skok z dravnega mostu

Na Stefanovo okoli 16. popold-
ne je prišel preko državnega
mostu 45 letni nezaposleni tr-
govski pomočnik Janko Belina s
Pobrežja. Pri zadnjem strelu na
mostu se je hipoma povzpel na
ogradio ter padel z nje okoli 10
metrov globoko na pešpot, ki
vodi proti Taborski ulici. Oble-
žal je v mlaki krvi. Pri padcu
si je zlomil obe roki ter je dobil
tudi težke notranje poškodbe. V
skoro brezupnem stanju so ga
reševalci prepeljali v bolnišnico,
kjer je ponoči podlegel poškod-
bam. Vzrok dejanja za enkrat še
ni znan. Verjetno bo ga poja-
nilo pismo na njegovo ženo, ki
so ga našli pri njem v žepu.

Podpore za nezaposlene
v Trbovljah

Zadnja seja občinskega odb-
ra je bila prav tako kot prejšnja
v znamenju reševanja socialnih
vprašanj malega človeka v Tr-
bovljah. Tokrat je občinski od-
bor sklenil, da uvede za zimske
mesece januar-marec podpore za
nezaposlene delavce. V tem času
bodo prejeli oženjeni delavci
brez otrok mesečno po 180 din,
z enim ali dvema otrokoma po
240 din, s tremi oz štirimi otroci
po 300 din, s petimi ali več otro-
ci pa mesečno po 360 din. Vse
podpore bodo izdali potom na-
kaznic. Poleg navedenih zneskov
bodo prejeli vsi oženjeni ne-
zaposleni delavci še posebno pod-

poro za plačilo stanovanjske na-
jemnine do največ 100 din. Sam-
ski nezaposleni delavci bodo pre-
jemali podpore samo v izredno
nujnih primerih, kar bo občins-
ska uprava reševala individual-
no od slučaja do slučaja. Obči-
na si je na tej seji naložila še ne-
kaj drugih socialnih bremen. Ta-
ko so bili med številne podpi-
rance, ki prejema redno me-
sečno ubožno podporo, sprejeti
nadaljnji trije; enkratna podpo-
ra pa je bila dovoljena 23 pro-
silcem in prosilcam v iznosu
preko 2100 din.

Ob tednu
(Nadaljevanje s 2. strani.)

Za enkrat se nam v Ameriki
še ni bati inflacije. Ta ji bo si-
gurno sledila, če se dežela zaple-
te v vojno, dolgo in izredno me-
dravo vojno; katere ne bo prebole-
la niti ta bogata dežela — boga-
ta na enem ekstremu, na dru-
gem pa revna do skrajnosti.
Za enkrat stojimo le pred višji-
mi davki, najmanj pred dvakrat
višjimi davki. In naravno je, da
jih bodo v kongresu skušali
čim bolj zvišati delovnim slo-
jem, dasi že sedaj prispevajo
okrog tri četrtine vseh federalnih
davkov, še več pa državnih in
občinskih. Ti davki, federalni
namreč, so zdaj večinoma skriti
— vsi davki na konzum. Direk-
tni davki so sedaj le na dohodke
in dedščine.

Zdi se mi, da bi moralo ameri-
ško delovno ljudstvo postaviti vla-
di in gospodarjem dežele tole
zahtevo in insistirati nanjo:

Mi smo pripravljene braniti
deželo pred vsakim zunanjim
vpadom in tudi oskrbeti v to
svrhu obrambo ter prispevati za
njo naš pravičen delež na prin-
cipu finančne zmožnosti posa-
meznika. Nismo pa pripravljene
ni igrati vloge lutke pri igranju
svetovnega policaja ali doprinas-
tati žrtve in prelivati kri kje v
Aziji, Evropi, Afriki ali Latini-
ski Ameriki v svrhu protekije
investicij ameriških ali britanskih
wallstreetarjev. Finančno, ma-
terialno in moralno smo priprav-
ljene pomagati po svoji zmožno-
sti tudi drugim narodom, ki se
bore proti napadom zunanjih
roparjev in tlačiteljev ter izko-
riševalcev sploh.

Ker verujemo ne samo v poli-
tično, marveč tudi v gospodar-
sko in socialno demokracijo, od-
ločno zahtevamo odpravo brez-
mejne bede na eni strani in ne-
izmernega bogastva raketirskih
bogatinov in multimilijonarjev
s tem, da se bodo tudi oni fak-
tično žrtvovali za narodno obram-
bo in sodelovali za dobrobit
vseh.

Prvi korak v tej smeri torej
naj bo drastično obdajanje
vseh dohodkov na vrhu, in sicer
v taki meri, da ne bo noben po-
sameznik razen predsednika
Združenih držav prejel več ko
\$15.000 ali kvečjemu \$25.000 na
leto. To mora zadostovati za
potrebe vsake krščanske ali pa-
ganske družine, dekler se ne
dvigne življenjski standard na
primerno višino za vse, ki so
pripravljene in zmožni delati.
Če so bogatini pripravljene pod-
tem pogojem obratovati indu-
strije, je dobro, če jih niso, naj
jih zaseže vlada in demokraci-
ko obratuje za dobrobit vseh
prebivalcev.

**Glasovi iz
naselbin**
(Nadaljevanje s 2. strani.)

delo precej lepo in tudi zaslu-
žek ni bil slab. Delo je bilo tudi
manj naporno kot je sedaj. Se-
veda nismo bili vsi enaki, ker de-
la so različna in tudi zaslužek.
Kar se tiče mojega dela, ka-
tereга opravilam že nad 20 let,
omenim samo to: Prej, ko smo
bili plačani od tone, sem videl
bossa samo enkrat — le tedaj, ko
sem začel delati. Takrat mi je
pokazal, koliko prostorov imam,
da v njih spodrežem premog,
potem pa je bilo od mene odvis-
no. Ako je šlo z delom gladko,
sem ga izvršil v petih ali šestih
urah, nato pa šel domov. Zalužil
sem devet, deset dolarjev in več-
sih tudi več. Danes pa ni tega.

Odkar imamo nakladalne stro-
je, moramo delati sedem ur in
naša plačaja je \$7.50 na dan. Bos-
si so pa za nami kot psi za zaj-
ci, kadar je jaga odprta. Včasih
kdo pravi, da je "Bog zavistelj
šibo božjo". Pa ni tako. Mi smo
prikrasani pri plači in zraven
še moramo delati eno ali dve uri
več na dan.

Leta 1937 sem šel — nočes, mo-
raš — z akordnega dela na dnev-
no delo ali "kompanijski šit"
z dnevnega plača. Če ne bi hotel,
bi šel pa drugi. Delal sem en me-
sec, potem pa sem zahteval, da
nam kompanija plača od tone.
Tudi naša krajevna unija je de-
lala na vso moč, da pride do te-
ga. In kaj je bil rezultat? Dne
13. novembra 1937 je kompanija
zaprla rov, ki je ostal zaprt do
10. febr. 1938, ko je začel ponov-
no obratovati.

Jaz sem bil v mestu, ko je pri-
šla novica, da bo rov prišel "ju-
tri" obratovati. Nekateri so bili
mnenja, da gredo k bossu, jaz
pa sem jim svetoval, da tega ni
treba. Bil sem mnenja, da nas
bodo poklicali na delo in da bo
šel vsakdo nazaj na svoj prostor.
Vsaj tako stoji v pravihli UM-
WA oziroma pogodbi, da vsakdo
dobi svoje delo nazaj. Ali pri nas
ni bilo tako. Na moje delo je šel
drugi in podpisani je bil pozab-
ljen do 14. julija. Seveda sem
bil sam kriv, ker sem imel pre-
dolgi jezik. Ko bi bil zadovoljen
z dnevnim plačom \$7.50 pri stroju,
bi bil tudi med prvimi poklican
nazaj na delo. Ker sem pa za-
hteval, da se plača od tone pre-
moga, so pa pozabili name.

Dostikrat je gremelo iz ust:
"Vsi za enega, eden za vse!"
Dandana tega še ni in tudi je
težko reči, kdaj bomo to doča-
kali.

Se nekoliko o bodoči konven-
ciji SNPJ, ki se bo vršila v je-
seni v Pittsburghu. Oglasim se
kot delegat zadnje konvencije.
Takrat sem mislil in tako goto-
vo tudi vsi drugi delegati, da
smo rešili vse najboljše za član-
stvo in jednoto. V resnici smo
pa glavnemu odboru prepustili
delo, ki bi ga morali sami opa-
viti, to je: določiti dvorano za
prihodnjo konvencijo. To delo
imajo glavni odborniki. Ako bo-
do ustregli večini, ne bodo pa
manjšini in tako bo zopet kri-
tika čez glavni odbor. Oni seve-
da tega niso krivi, krivda je
vseh delegatov zadnje konven-
cije. Mi smo določili le mesto,
ne pa prostora, kjer se naj vrši
konvencija.

Priporočal bi torej vsem druš-
tvom ali delegatom, ki žele dru-
go konvencijo, da opišejo, kak-
šna je dvorana oziroma društve-

**Narodni poziv k sodelovanju za izdanje
slovenskega besednjaka**

Kakor je splošno znano, ni-
majo sedaj Slovenci niti tu v
Ameriki, niti v starem kraju ne
angleško-slovenskega, ne slo-
vensko-angleškega besednjaka,
česarvno je takna knjiga nujno
potrebna in nadvse koristna sle-
hernemu človeku med nami. Ta-
ko že potreba sama zahteva, da
se izda tako narodno delo, ki bo
poleg svoje neprecenljive ko-
ristnosti predstavljala tudi ne-
minljiv spomenik naši kulturi.

G. Zvonko A. Novak je uvi-
del to krvavo potrebo, pa se je
pred štirimi leti lotil takega
ogromnega dela ter doslej že do-
delal angleško-slovenski del te
knjige od kraja do konca. Zdej
je treba le še denarnih sredstev
za tiskanje in vezavo, pa pride
ta lepa knjiga na svetlo in med
narod. Toda pisatelj sam jih ne
zmore. Mi vsi skupaj pa jih. Za-
to je potrebno sodelovanje vseh
Slovencev in ostalih Jugoslova-
nov v tej deželi in mi, člani Na-
rodnega komiteja za izdanje No-
vakovega besednjaka, se zatega-
delj obračamo do vas vseh ter
vas prosimo, da sodelujete z na-
mi po svojih najboljših močeh.

K temu sodelovanju poziva-
mo vsakogar izmed vas posebej,
vsaj jugoslovanska kulturna, po-
litična, ekonomska in podporna
društva pa kolektivno, potem
vse slovenske, hrvaške in srbske
denarne zavode in seveda tudi
vse zastopnike in zastopnice na-
ših časopisov in revij ter pro-
simo vse, naj nam prisločijo na
pomoč v tem našem narodnem
prizadevanju s prostovoljnimi
prispevki in plačanimi naročili
knjige same.

Vsi tisti, ki zmorejo, naj sle-
de zgledu g. Louisa Adamiča, ki
je prispeval k tej stvari znesek
po \$100.00, in zgledu še neka-
terih požrtvovalnih ljudi, ki so
darovali alične zneske v ta na-
men.

Vsi tisti, ki morda ne zmore-
jo tega, naj slede zgledu g. čne.
Ane Kromerjeve in drugih, ki
so nepozvani že prispevali v ta
sklad z manjšimi zneski. Naša
kulturna, politična, gospodar-
ska in podporna društva naj po-
snamejo brooklynako, v angle-
ščini poslujoče podporno druš-
tvo št. 580 SNPJ ter polijejo
primerne prispevke izdanju te
prepotrebne knjige v pomoč.

Vsi tisti, ki si morejo kupiti to
knjigo, naj to storijo že sedaj,
in zastopniki pa zastopnice na-
ših listov in revij naj se nenu-
doma priglasijo za pobiranje
prostovoljnih prispevkov in na-
ročil. Knjigi bo cena po \$3.50 in
11c prodajnega davka.

Zgoraj omenjeni, če plačani
prispevki in naročila Ameriške
bratake zveze (150 izvodov),
Slovenske svobodomiselnih pod-

porne zveze (100 izvodov), cle-
velandske javne knjižnice (3)
in drugih predstavljajo dobrih
\$900.00.

Besednjak bo vezan v trpež-
no platno. Vseboval bo nad 45-
000 definicij z angleško izgovar-
javo in potrebno razlago na več
kakor 800 straneh finega knjiž-
nega papirja v velikosti 5½x8
palcev. Priznana sposobnost nje-
govega pisatelja je najboljša
jamstvo za izvrstno kakovost
dela samega. V zvezi s tem je
primerno pripomniti, da so ta-
ki naši kulturni delavci, kakor
so n. pr. g. Louis Adamič, ki ve-
lja za enega najodličnejših ame-
riških pisateljev v teh dneh, po-
tem znameniti lingvist in profes-
sor na londonski univerzi g.
Janko Lavrin in pa ugledni pe-
dagog in vseučiliški profesor g.
dr. Pavel R. Radosavljevič v
New Yorku, priznali nujno po-
trebo slovenskega besednjaka in
izvrstnost Novakovega dela.

Vsi prispevki in denar za na-
ročila se bodo varno naložili v
banko. Pošiljajo pa se naj na
sledenče ime in naslov: Mrs. Ag-
nes Novak, 2506 N. Clark Street,
Chicago, Illinois.

Za narodni komite za izdanje
Novakovega besednjaka:

Louis Adamič, častni predse-
dnik; Eibin Kristan, častni pod-
predsednik; Dr. John J. Za-
varešnik, predsednik; Frank E.
Vranichar, podpredsednik;
Mrs. Agnes Novak, tajnica-bla-
gajnica; Leo Jurjovec ml.,
pravni zastopnik; Jurica Blan-
koin, Joseph Chasarek, L. Chri-
stopher, Janko Rogelj, Ivan
Zorman, Ludwick Zupancič,
komitejevi člani.

**Potovanje na nemških
železnicah omejeno**

Berlin, 17. marca. — Le ne-
znatno število civilnih prebiva-
cev bo lahko potovalo po želez-
nicah o velikonočnih praznikih.
Razglas, naslovljen Nemcem,
pravi, da bo potovanje omejeno
od 10. do 18. aprila. Tudi oni,
ki bodo dobili dovoljenje, niso
gotovi, če bodo smeli potovati po
železnicah, ki so zaposlene s pre-
važanjem vojaštva in bojnega
materiala.

**Martin ostane načelnik
odbora republikan-
ske stranke**

Washington, D. C., 17. marca.
— Kongresnik Joseph W. Mar-
tin ostane načelnik osrednjega
odbora republikanske stranke.
Zadevno naznanilo je bilo obja-
vljeno po konferenci med njim
in Wilkiejem, predsedniškim
kandidatom te stranke. Martin
je pred nekaj tedni izjavil, da bo
resigniral 24. marca.

MAJSKI GLAS
je revija, ki jo izdaja

PROLETAREC
meseca aprila vsako leto.

★ IMA NAD 80 STRANI RAZPRAV,
CLANKOV, POVESTI IN
RAZNEGA DRUGEGA GRADIVA.

★ TISKA JO TISKARNA SNPJ.

★ Posamezna številka stane 25c

★ Za večja naročila popust. /

Društvom in klubom priporočamo, naj to
revijo naroče in jo širijo med ljudstvo.

Naročila sprejema

PROLETAREC
2301 SO. LAWNDALE AVE. CHICAGO, ILL.

POLOM

EMILE ZOLA

ROMAN IZ VOJNE L. 1870-71

Preložil VLADIMIR LEVSTIK

(Se nadaljuje.)

Ubili konji so zapirali ozemlje; nekateri so bili poginili v prvem hipu; ostali so otepali v divjem smrtnem boju. In videl si jezdece brez konj, kako so tekali z vso močjo svojih kratkih nog in iskali živali. Že je bila zemlja posuta s trupli; mnogo konj je galopiralo vse naprej in se vračalo nazaj na svoj mest, v blaznem besu, kakor da jih smodnik mika in vabi v ogenj. Napad se je obnovil; drugi škadron se je z rastočim gnevom vrget naprej; vojaki so ležali na vratovih svojih konj, sablje povešene, pripravljene k udarcu. Še dvesto metrov so prejezdili ob glušnem hrupu nevihte. A sredi se je zopet vgreznila. Ljudje in živali so padali ter ovirali galop z nerazrešnim klopčičem svojih trupel. In tudi drugi škadron je pokonjen in je uničen prepustil mesto tistim, ki so mu sledili.

Takrat, ko se je v junaški trdovratnosti vršil tretji naskok, se je našel Prosper pomešanega med huzarje in francoske lovce. Polki so se mešali drug z drugim, ostajal je le še ogromen val, ki se je brez prestanka razbijal in se tvoril iznova, da porazi vse, karkoli mu pride naproti. Zdaj ni imel nobenega pojma več o tem, kar se je godilo; ves se je prepuščal svojem konju, vrlému Zefiru, katerega je tolikanj ljubil, in ki se je zdel ves divji od rane na ušesu. Zdaj je bil v sredi, drugi konji okrog njega so se vzpenjali in prekopicavali. Ljudje je metalo na zemljo kakor da bi jih odnašal veter, dočim so drugi, ubiti na mestu, ostajali v sedlu ter z zaprtimi trepalnicami naskakovali vse naprej. In to pot so se pokazala strnišča za tistimi dvesto metri, ki so jih bili zdaj zavijevali, posejani z mrtvimi in ranjenci. Med njimi so bili nekateri, ki si jim je bila glava zarila v zemljo; drugi, ki so bili padli na hrbet, so gledali v sonce z izbuljenimi očmi, polnimi groze. Drugje spet je ležal velik črn konj, častniški konj z odprtim trebuhom in si zamaš prizadeval vstati; obe dve sprednji nogi sta se mu bili zapletli v čeva. Pod ognjem, ki se je podvajal, sta prhrali krili še enkrat narazen ter se umaknili, da se z zagrizenim besom povrne v novič.

Šele četrtemu škadronu se je ob četrtem obnovenju napada vendar že enkrat posrečilo prodreti med ruske vrste. Prosper je vihtel sabljo in bil po pikelhabbah in temnih uniformah, ki jih je videl skozi nekatere meglo. Tekla je kri; zapazil je, da Zefir krvavi iz gobca, in je menil sam pri sebi, da od tega, ker je grizel po sovražnikovih vrstah. Šum okrog njega je prihajal takšen, da ni slišal več niti lastnega vpitja, dasi se mu je trgalo grlo od tuljenja, ki je moralo prihajati iz njega. Toda za prvo rusko vrsto je bila druga, nato ena in še ena. Junaštvo je ostajalo brezuspešno, globoke trume ljudi so bile kakor visoka trava, v kateri so izginjali konji in jezdec. Najsi so kosci še tako kosili, zmanjkalo je vendar ni. Streljanje je grmelo s tako silo od moza v moza, da so se užigale uniforme. Vse je padalo. Bilo je poginjanje med bajoneti sredi prebodnih teles in razkanih glav. Usojeno je bilo, da puste polki dve tretjini svojega moštva na bojišču; od tega slovitega naskoka je preostala zgolj slavna blaznost, da so ga poskusili.

Maurice in Jean, ki sta zasledovala junaški galop škadronov, sta srdito vzkliknili: "Strela božja! Saj nič ne pomaga biti hraber!"

In izstreljavala sta svoji chassepotki, čepeča za grmičjem malega griča, kjer sta se nahajala kot strelca. Tudi Rochas je bil pobral neko puško in pričel streljati. Toda lily-ska planota je bila zdaj pač docela izgubljena; ruske čete

so se od vseh strani razsipale nanjo. Ura je utegnila biti dve, združenje se je bilo naposled izvršilo. V armadni zbor je dosegel gardo, da sta sklenila obroč.

Jeana je nagloma vrglo vznak. "Jo že imam," je zajecjal.

Padlo mu je bilo po vrhu glave kakor silen udarec s kladivom, in čepica mu je odletela ter raztrgana obležala za njegovim hrbtom. Najprej je menil, da ima čepinjo odprto in možgane odkrite. Nekaj trenutkov si ni upal potipati z roko, prepričan, da najde luknjo. Nato se je osrčil, potipal in zagledal svoje prste rdeče od gostega potoka krvi. In občutek nad tem pogledom je bil tako silen, da je padel v omledelico.

V tem trenutku je dal Rochas povelje za umikanje. Neka pruska kompanija je bila le še dve do tristo metrov daleč od njih; pretela je nevarnost, da jih ujame.

"Ne spešite preveč, obračajte se in streljajte... Tam spodaj, za tistim nizkim zidom se zberemo."

Maurice je obupal.

"Gospod poročnik, saj vendar ne pustimo svojega korporaleta tu?"

"Kaj hočete storiti, če je po njem?"

"Ne, ne! Saj še diha... Odnosimo ga!"

Rochas je skomizgnil, kakor bi hotel reči, da ne gre, motiti se je vsakomer, ki pade. Na bojišču ranjenci ne štejejo več. Takrat se je Maurice obrnil k Pache-u in Lapouille-u ter zaprosil:

"Dajta, pomagajta mi! Jaz sam sem preslab."

Nista ga poslušala, ker ga nista slišala v pre-razdraženem nagonu sebeohrane. Že sta se plazila po kolenih in se izgubljala proti nizkemu zidu. Prusi so bili jedva še sto metrov daleč.

Maurice je jokaje od jeze ostal sam z onesveženim Jeanom; objel ga je z rokami ter ga hotel odnesti. A bil je zares preslab, šibek in upehan od trudnosti in strahu. Opotekel se je in padel s svojim bremenom. Ko bi bil videl vsaj kakšnega nosilca! Z blodečimi očmi je iskal naokrog; zdelo se mu je, da jih vidi med ležecimi, zato jih je vabil s širokimi vzdahi. Nihče ni prišel. Zbral je svoje poslednje moči, prijel Jeana iznova, in posrečilo se mu je priti trideset korakov daleč; takrat je poleg njiju počila granata, in bilo mu je, kakor da je pri kraju tudi z njim, in da umre na trupu svojega tovariša.

Maurice je počasi vstal. Otiral se je; ničesar ni bilo, niti praske. Zakaj ni bežal? Se je bilo časa, s par skoki je mogel doseči nizki zid, kar je pomenilo rešitev. Strah se je vrnil in ga storil norega. Že je bil skočil v beg, ko so ga mahoma ustavile vezi, silnejše od smrti. Vse njegovo lastno telo bi bilo krvavelo od tega; bravstvo, ki je bilo vzraslo med njim in med tem kmetom, je segalo do notranjosti njegovega bitja, tik do korenine življenja samega. Izviralo je nemara iz prvih dni sveta; saj se je zdelo, da je na zemlji le še dvoje ljudi, izmed katerih se ta ne more odreči onemu, ne da se obenem odreče sebi.

Če ne bi bil Maurice uro poprej pojedel svojega kruha pod dežjem granat, ne bi bil nikdar našel moči, da stori, kar je storil zdaj. Sicer pa se kameje sam ni mogel dobro spomniti. Najbrž si je bil naložil Jeana na rame in se vlekkel z njim naprej, pobiraje se pač dvajsetkrat iznova, med strnišči in grmičjem, kjer se je spotikal nad slehernim kamnom in vedno zopet vstajal.

(Dalje prihodnjic)

Nočni pomenek v parku

Zilahy Lajos

Pod prašno lipo je samevala klop. Na trati okrog nje so bili razmetani sledovi nedeljskega popoldneva: uvele pomarančne lupine in zamašeni papirji. Ob dveh po polnoči je bilo. Iz davljave se je prebijala med krošnjami dreves električna luč ter padala na klop. Poletno nebo je spaló tiho in mirno. Na oddaljenem kolodvoru so ropotali vlaki. Včasih se je v tej tišini zaslišala ciganska glasba.

Iz teme je stopil človek in sedel na klop. Ovrtnik na plašču je imel zavijen. Klobuk je imel poveznjen globoko na oči. Težko je bilo presoditi, koliko je star: mogoče štirindvajset, mogoče šestdeset. Izpod klobuka mu je štrlel samo velik, bled in zakravljen nos. Bil je žalosten in truden ter je vzbujal videz preganjane živali. V desnici je stiskal majhen črn revolver, z levega pa se je krčevito oprjel na klop. Težko je zavzdihnil ter dvignil desnico z orožjem.

Tedaj pa je stopil nekdo iz teme ter ga pograbil za roko.

"Kaj pa nameravate?"

Človek z velikim nosom se je prestrašeno dvignil in si hotel

osvoboditi roko. Strastno je zakričal: "Spustite me!" Za zapestje ga je držal mlad možki. Na glavi je imel cilindar in oblečen je bil v večerno obleko. Bila sta obrnjena drug proti drugemu. Luč je padala na obraz človeka z velikim nosom.

Nenadoma vzklikne gospod s cilindrom: "Dani! ... Kaj si to ti, Dani?" Spustil mu je roko in Dani je padel na klop, najprej čudno ječal, nato pa grenko zajokal. Gospod s cilindrom je stopil z eno nogo na klop, si potisnil cilindar nazaj na teme ter s široko razprtimi očmi opazoval Danija. Končno je tiho vprašal:

"Kaj si hotel umreti, prijatelj?"

Dani ni odgovoril. Iz žepa je potegnil umazan robec ter si obrišal svoje veliko, zakriviljeno nosilo.

"Kaj se je pripetilo? Si poneveril?"

"Ne," je odgovoril šepetaje. "Samo umreti sem hotel. Gnusi se mi to gnilo življenje. Se sploh splošč živeti?"

"Bedak si, Dani," je odgovoril gospod s cilindrom ter sedel na klop. Iz žepa je potegnil zlato cigaretno dozo ter mu ponudil: "Prižgi!"

S tresočimi se rokami je Dani ujel cigareto. Mehčal in mječal jo je med prsti ter se od

strani zazrl v gospoda s cilindrom. "Kako je zašel gospod grof semkaj?"

Gospod s cilindrom se je smehljajal.

"Grof? Zakaj me pa tako tituliraš? Včasih sva se tikala. Bila sva vendar sošolca!"

"Kako davno je bilo vse to," je dejal Dani zamišljeno. Molče sta vsrkavala cigaretni dim. Grof je z eno roko objel Danija.

"No, sedaj pa kar lepo povej, zakaj si hotel umreti. Mogoče ti lahko pomagam."

Dani je samo zmignil z rame-ni.

"Sam Bog vedi. Že davno sem hotel crkniti. Življenje je prebada. Nikoli se mi ni ničesar posrečilo. Petindvajset let sem star in niti za trenutek se nisem bil srečel. Maturiral sem istega leta, ko mi je umrl oče. Nato sem prišel sem v Pešto. Od takrat delam v odvetniški pisarni. Na mesec prejeman šestdeset goldinarjev. Odvetniški pripravnik sem že dve leti. Še en izpit mi manjka pa bi postal doktor. Toda čutim, da nikoli ne bom. Pri šestdesetih kronah se ne da toliko prirediti, da bi imel za izpit. Pa ne samo to. To ni važno."

"Kaj pa potem?"

"Marsikaj... Ne vem sicer za kaj, toda ljudem se studim. Mo-

goče zaradi svoje zunanjsčine. Če vstopim v tramvaj, si ljudje šepetajo: Glej, kako grd obraz! Res je. Vidim se v zrcalu. Grši ne morem biti. Zadnjič sem šel po Andrássyjevi cesti. Iz nekega lokala stopi človek v lovski obleki. Bil je v družbi dveh žensk. Sodil bi, da pripada gentryju. Stopil je k meni ter mi pri-solil tako kľofuto, da sem tresnil ob zid. Nato me je prijel za roko ter mi dejal: "Ne bodi jezen, dragi kum! Nisem mislil tebe..." Bil je hudo vinjen. Dekletu sta se hihitali. Povej torej, ali je s takim obrazom vredno živeti?"

Kratek molk.

"Zaljubljen sem se v neko dekle. Ves svoj denar sem razdal za cvetlice. Pa še tega ni dovolila, da bi jo prijel za roko. Od samega studa jo je začel tresti mraz že če me je pogledala. Verjemi mi, lštvam, nisem slab človek. In sem vendar tako nesrečen! In kako srečni so drugi ljudje! Pogosto sem se te spomnil. Pišta. Se še spominjaš, ko smo stanovali na vasi. Bil sem grd in bledečen otrok. Drugi otroci so me vedno pretepali. Dasi sem sedel v šoli vedno s prekrižanimi rokami, je vendar reditelj vedno napisal na desko: Nagy. Dani je razgrajal. Vsakdo me je tepel in opijeval. Samo ti, lštvam, si bil dober z menoj. Če si me zagledal na cesti, si me poklical: Dani, igraja se vsi! Vstopila sva v vaš veliki park. Še vedno se tako dobro spominjam gradu, premnogih cvetličnih gredic in s peskom posutih stezic. Igrala sva se. Takrat, v vašem parku, sem bil srecen. Tebi sem se vedno smilil... Ti mi nisi storil nikdar ničesar hudega..."

Mladi grof ga je ginjeno poslušal ter objel.

"Včasih sem te zavidal, lštvam. Kako srecen si, kako drugačno življenje živiš od mojega! Kako lepe obleke si imel v svoji mladosti. In ponija si imel. Ves svet je bil tvoj. Profesorji so s teboj čisto drugače ravnali in kakšen ugled si imel med fanti! Vsi so te ljubili in povsod si bil dobrodošel. Kako zaljubljena so bila v tebe dekleta! Se spominjaš dijaške veselice? Po maturi si tudi ti prišel v Pešto. Nekoč sem te opazil na obrežju Donave. Skril sem se, ker sem imel raztrgano in oguljeno obleko. Imel si rumene rokavice ter vodil na jermenu velikega sivega buldoga. Bil si eleganten, lep, blesteč. Žene in dekleta, ki so posedale po sončnih klopeh, so se ozirale za teboj in stikale glave. Nato sem videl tvojo sliko razstavlje-no na vaški cesti. Ljudje so te tako občudovali, da so se naravnost gnetli okrog nje. Slikan si bil v teniški obleki. In mlada gospa je dejala drugi: To je najlepši fant, ki sem ga kdaj videla. Vse ženske so bile tvoje, celo tiste, ki jih niti poznal nisi. Nekoč je švignil mimo mene avto. V njem si sedel ti z najlepšo gledališko igralko. In nekoč sem pokukal mimo zaves v hotelsko obednico: tam si večerjal ti z neko žensko, ki je bila v rdeči svetlobi tako lepa, da mi je zastal dih. Pila sta šampanjec. Tedaj sem se spomnil svojega klavirnega življenja. Taki ženski jaz ne bom mogel poljubiti niti roba njene obleke. Grd sem kot noč, vsakemu se studim in vsak me obrača. Kajne, da mi ni vredno živeti!"

Kratek molk. Nato grof:

"Razumem to grenkobo. Toda poslušaj me, Dani! Zato se ne splača umreti. Dam ti denar. Vsega, kar ga imam pri sebi. Tu imaš tisočakov. Vzeml od mene, vendar lahko razumeš! Prav nič se mi ne bo poznalo! Toliko zaigram v eni noči. Kadar boš imel več denarja, mi boš že vrnil. Le-pa se obleči in položi izpit. Na ženske pa, dragi moj, ne daj prav nič. Ne brigaj se preveč za ljudi. Ko boš dosegel primeren položaj, se oženi s kakim pridnim dekletom. Da si grd, ni važno. V začetku je hudo, toda končno se ljudje tega tako navadijo, kot da sploh ne bi bil. Sedaj pa pojdi in ne delaj več oslarij! Revolver pusti tu."

Spravil je denar v žep. Dani je objel prijatelja in jokaj. Grof ga je nežno trepaljal po ramenih. "Pojdi domov, se vleži in zaspi. Jutri pa pojdi v pisarno. Zdravstvuj."

Dani je nekaj časa nemo glikal prijateljevo roko ter zajecjal: "Bog... ti povrni... Hva-

William S. Knudsen, direktor odbora za produkcijo bojne opere.

Londonska megla

Daniel Riche

Prikupno vitko dekle se je zavihtelo na avtobus, ki je pravkar odpeljal v Piccadilly. V avtobusu si je poiskala pristo mesto in hotela sedeti, prav ta hip jo je močan sunek vrgel na sosedo.

— Oprostite mi, — se je v zadregi opravičevala.

Mladenič, ki je bil zatopljen v "Times", jo je presenečen pogledal:

— Oh!

— Ah!

— Kakšen slučaj! — je vedro dejala. — Zdi se mi, da stanuje-te v Jurnam Grenue? Kajne?

— Da, prav tam stanujem. Pomočnik sem pri tvrdki "Johns and Sons." Glejte, to je sreča, ko sem vas tako presenetljivo spoznal. Seveda kot našo odjema-lko, toda...

Dekle se je prisrčno in vedro nasmejalo tem besedam, dočim je mladenič zardel ko kuhan rak. Pogledala je skozi zaroseno šipo:

— Kakšno vreme! Zunaj ni mogoče ničesar razpoznati. Mi-slim, da se približujemo Highburyju. Ali se vam ne zdi? Ta kraj mi ni posebno znan. Povabljen sem k prijateljici na čaj. Pred nedavnim se je tjakaj preselila.

— Dovolite mi, da vas tja spremim. Slučajno sem tudi jaz tjakaj namenjen. Sicer pa bi bil srecen, če bi vam mogel pokazati ono ulico...

— Gosta megla se je težko zgrnila nad London in ga objela kot neprodiren pokrov. Tu in tam je dremotna svetilka zamižala iz megle.

— Izvolite mi dati roko, — je dejal mladenič, ko sta izstopila, — tako bo bolje. Tako! Zdaj pa pojdiva previdno... Ne, ne, nič se ne bojte, brez strahu greste lahko z mano. Kadar bo treba stopiti s pločnika, vam bom že povedal. Zdaj greva na desno. Čez pet minut bova v Catherinesu.

Kot dva slepca sta stopala skozi meglo, ki je čedalje gostje pritiskala na pločnike in ulice. Z drobnoro se ga je čvrsto oprjemala.

Ali nisva znabiti na napak poti?

— Zanesite se. Glejte, zdajle bova šla čez tale trg, potem pa na levo... Ali je večkrat taka megla, kadar greste domov?

— Seveda. Toda ne bila bi Angležinja, če bi je ne bila navajena! Uh!...

— Kaj vam je?

— Nič. Le zazdelo se mi je, da se bom zdaj zdaj zaletela z nosom v steklo.

Še bolj se je stisnil k njej in jo z roko objel okoli pasu. Glej, ni se branila.

— Nikar se ne bojte!... Čudovit, kako všeč mi je nocoj ta londonska megla.

— Ali ste že bili kdaj v Parizu? — ga je nenadoma vprašala.

— Samo enkrat. Pred petimi leti z očetom. Kako lepo mesto. Ali ga poznate?

— Pri zadnji besedi se je ozrl v stran.

Tiho je odšel. Polagoma je izginila njegova postava v temi. Grof pa je obsedel na klopi in še dolgo zrl za njim. Ko je bil Dani že daleč, si je podprl glavo z rokami. In dolgo je tako sedel.

Končno je porinil Danijev revolver pod plašč in sprožil. Zadel se je v srce ter se zvrnil s klopi. — (Iz madžarsčine G. R.)

— Ne. In kako si želim, da bi ga enkrat videla. V Franciji ni nikoli megle, kajne?

— Nikoli!... Če pa bi že bila, potem bi bila seveda pošena megla, — se je skušal nekoliko pošaliti.

Molčala sta. Čedalje tesneje sta bila drug ob drugem. In tako sta hitela križem po pločnikih in skozi meglo. In ulice v ulico, zdaj pa levo, zdaj na desno.

— Kako daleč je? Najmanj pol ure bo že, kar hodiva. Ali ste prepričani, da nisva zašla?

— Rekel sem vam že... Zanesite se.

Da bi ji vtil še nekaj poguma, je polglasno zabrundal neko znano londonsko pesmico.

— Zdi se mi, da drhtite od mraza. Ali vas zebe? Saj vendar kar sklepetate z zobmi. O, kako neumen sem... Vzemite moj plašč, meni je itak prevroče. Toda za vruga, kje neki je ta trg z vodometom?

Ko jo je ognril s plaščem, ga je hvaležno pogledala.

— Seveda, še prehladili naj bi se!... Toda, zares, kje neki je ta trg?... V ostalem pa lahko pozvoniva kjer koli in poprosiva, naj naju sprejmejo, dokler se ne bo razkldala megla. Prav gotovo nas ne bodo zavrnili. V tem oziru so Angleži silno gostoljubni.

— Kaj Angleži? To se pravi, da vi...

— Da, res je gospodična. Jaz nisem Anglež. Čudim se, da tega niste opazili že po mojem naglasju. Francoz sem, iz Pariza. V Londonu sem že šest mesecev kot tolmač pri tvrdki "Johns and Sons". Saj ne veste, da nisem sem in tja, da vas mogoč spremiti... Srebrni dekliški smeh je zvenel iz megle.

— Kako zanimivo, — je dejala, — tudi jaz nisem Angležinja. In pravkar sem bila srečna, da me vsaj en Anglež smatra za Angležinjo. Sama bi sem si na tistem rekla, bržčas sijajno govorim angleško. No, recite mi, odkod sem?

— Francozinja? Mar ni re-ja Batignoles.

— No, potem pa greste la-mirne duše z menoj v hotel, vo ga, tu je. Tukaj namre stanujem...

— Molčite! — mu je pol- v megli premoro roko na usta vedro odskakljala z njim.

Čudeh sopotnik

Marka Twaina je na po-nagovoril znanec:

"Rad bi potoval v Washing-pa nimam denarja. Pomagaj mi!"

"Prav", je odvrnil Twain, bova že uredila. Skril vas pod svojo klop."

Potem je šel k železniški-gajni. Ko je v vagon stopil, vodnik, se je zelo začudil, ker je Mark Twain izročil dva na listka.

"Kako? Dva listka? Kje pa tisti, ki imate zanj drugi list?"

"Tamle pod klopjo, Ali si den patron?"

Ali ste že naročili Prosve-tu? Mladinski list svojemu prijat-li sorodniku v domovino? E-dini dar trajne vrednosti, ki za mal denar lahko polijeta v-cest v domovino.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častil-knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatsk-slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in dru-

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene smerne, unlako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila CHICAGO, ILL.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije so lahko naroči na list Prosveto prišleto eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročniki. List Prosveto stane za vsa enaka, za člana ali nečlana \$1.00 na leto. Naročnine. Ker pa člani plačajo pri zasnovanju \$1.00 na teden, se jim to prišleto k naročninam. Torej sodaj si vreden, rok, ki je list prodaj na člana S.N.P.J. List Prosveto je vada lastna in gotovo je v vsaki družini neobda, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri tah članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član in dotične družine, ki je tako odstopila, naročena na dnevnik Prosveto, to takoj namaniti upravnstvu. V obnem doplačati dotično vsoto lista Prosveto. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravnstvo snižati datum za to vsoto naročnika.

Cena lista Prosveto je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Člone in Chicago \$1.00
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 1.00
2 tednika in..... 7.00	2 tednika in..... 2.00
3 tednike in..... 9.00	3 tednike in..... 3.00
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 4.00
5 tednikov in..... nč	5 tednikov in..... 5.00

Za Evrope je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupen, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vada lastna.

PROSVETA, S.N.P.J.

2657 So. Lawndale Ave.

Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družine \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga priplžite k moji naročnini od sleditih članov moje družine:

2).....Čl. družine \$.....

3).....Čl. družine \$.....

4).....Čl. družine \$.....

5).....Čl. družine \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....